

Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto

Ympäristö- ohjelma

2015–2017

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ympäristöohjelma 2015–2017

Tahtotila

Kaupunkisuunnitteluvirasto nostaa profiiliaan osaavana ja aktiivisena ympäristö- ja ilmasto-osaajana kaupunkisuunnittelun tekijänä. Nykyaikaista menestyvää urbanismia ei synny ilman monipuolista ympäristötietoutta.

Ympäristö- ja ilmastoviisaiden ratkaisujen integrointi suunnitteluun koskee vuodesta 2016 lähtien kaikkia hankkeita. Lisäksi Helsinkiin kaavoitetaan kehityksen vetureiksi alueita, joissa laatuvaatimukset hiilipäästöjen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi ovat keskitasoa korkeammat ja ilmastomuutokseen sopeutumisen keinot näytävästi käytössä. Valtuustostrategiaan ja muihin strategisiin asiakirjoihin jo kirjattu ja hyviä ympäristötavoitteita viedään käytäntöön ja seurataan aktiivisesti niiden toteutumista.

Tavoite

Tavoitteena on löytää ja osoittaa olennaiset ympäristökysymykset, joihin maankäytön ja liikenteen suunnittelulla voidaan vaikuttaa. Ne esitetään teemoina, joista on johdettavissa toimenpiteitä kaikkeen virastossa tehtävään suunnitteluun yksiköiden välistä yhteistyötä korostaen. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteutuminen vaatii toimivaa yhteistyötä myös muiden hallintokuntien ja seudullisten toimijoiden kanssa.

Asema ja seuranta

Ympäristöohjelma on osa viraston toiminnan strategista suunnittelua. Se sijoittuu viraston vision ja vuosittaisen toiminnan suunnittelun väliin ympäristöasioita painottavana ohjausvälineenä. Sen toteutumista seurataan kaupunkisuunnitteluvirastossa vuosittain yksiköissä laadittavalla raportoinnilla, jonka tueksi laaditaan helppokäyttöinen kaavakepohja. Raportoinnilla on tärkeä rooli toiminnan suunnittelun ympäristösisällön arvioinnissa, lisäksi käytännön kokemukset ympäristöohjelman toteuttamisesta ohjaavat seuraavan kauden ympäristöohjelman laadintaa. Ohjelman seuranta on osa viraston tavoitteiden seurantaa.

Puukerrostalorakentamista Eskolantiellä Pukinmäessä.

Kaupunkisuunnitteluvirasto

- vähentää autoriippuvuutta suunnittelemalla kestäviin liikkumismuotoihin perustuvaa liikennejärjestelmää
- ennakoi muuttuvia ilmasto-olosuhteita ja suunnittelee tulevaisuudessa menestyksekkäästi pärjäävää kaupunkia
- luo edellytyksiä hiilineutraalin kaupunkirakenteen toteutumiselle
- kehittää innovatiivisia ratkaisuja kasvavan kaupungin ympäristöterveyden varmistamiseksi
- suunnittelee ja vahvistaa virkistys- ja kaupunkiluontoverkostoa, jonka rungon muodostaa vihersormijärjestelmä, sekä suunnittelee vihreää infrastruktuuria kokonaisuutena, johon luonnontilaisten alueiden lisäksi kuuluvat rakennetut viheralueet, piha-alueet, viherkatot ja hulevesirakenteet.

Kalasatamasta pääsee Isoisänsiltaa pitkin Mustikkamaalle ja Korkeasaareen.

Keinovalikoimaa teemoittain

Ympäristöohjelman keinovalikoima toimii tarkistuslistana erilaisissa, monipuolisissa kaupunkisuunnittelutehtävissä. Teemat ja niihin tähtäävät toimenpiteet ovat osin päällekkäisiä ja toistensa hyötyjä vahvistavia, osin valinnaisia kunkin suunnittelutehtävän luonteen mukaisesti. Keinoja on tarkoitus tarkistaa vuosittain alaa koskevan tutkimuksen päivittyessä ja käytännön kokemusten karttuessa Suomessa ja lähialueilla.

Kestävien kulkutapojen edistämiseksi Helsinki tavoittelee viihtyisää ympäristöä, hyvää saavutettavuutta ja sujuvaa liikumista sekä ympäristöhaittojen vähentämistä.

Kaupunkisuunnitteluvirasto vähentää autoriippuvuutta suunnittamalla kestäviin liikkumismuotoihin perustuvaa liikennejärjestelmää.

Kaupunkisuunnittelulla on välitön vaikutus liikenteen määrään ja laatuun. Suunnitteluratkaisuissa painotetaan kestäviä liikkumismuotoja liikumisen kehittämisohjelman mukaisesti.

Keinoja ovat mm.

- tehokas korttelirakenne, joka mahdollistaa lähipalvelut ja hyvän joukkoliikenteen
- kantakaupunkimaisen kaupunkirakenteen laajentaminen
- siirtyminen tavoitelähtöiseen liikennesuunnitteluun
- kävely- ja pyöräily-yhteyksien priorisointi ja laatu
- asemanseutujen voimakas tiivistäminen
- pysäköintinormin lieventäminen, erityisesti raideliikenneasemien ja pikaraitiotiepysäkien lähellä
- kävelijän rytmin ja kaupunkikulttuurin tarpeiden huomiointi julkisen tilan suunnittelussa
- rakennusten maantasokerroksen aktiivisuus.

Kaupunkisuunnitteluvirasto ennakoi muuttuvia ilmasto-olosuhteita ja suunnittelee tulevaisuudessa menestyksekkäästi pärjäävää kaupunkia.

Suunnitteluratkaisuissa huomioidaan urbaani resilienssi; selviytyminen ja palautuminen ääriolosuhteissa – kuten rankkasateet, myrskyt ja helleaallot – sekä varautuminen meriveden pinnan nousuun.

Keinoja ovat mm.

- rakennetuilla alueilla syntyvien hulevesien luonnonmukainen tai rakenteellinen viivyttämisen osana kortteleita, katuja ja puistoja
- maaperän sulkemisen välttäminen, esimerkkinä pysäköintipaikkojen läpäisevät pinnat
- vettä pidättävien viherkattojen edellyttäminen rakennuksiin ja pihakansille
- katu- ja pihapuiden suosiminen niiden viilentävän vaikutuksen vuoksi
- suojaosan pienilmaston suunnittelu
- Helsingin viherkertoimen käyttö korttelialueiden vihertehokkuuden mittarina
- virkistysalueet ja pienvedet puskurina tulvia vastaan
- kaupunkitilan muuntojoustavuuden ja monikäyttöisyyden edistäminen
- alaa koskevan tutkimuksen aktiivinen seuraaminen ja tarvittaessa yleisten suunnitteluperiaatteiden muuttaminen.

Kaupunkisuunnitteluvirasto luo edellytyksiä hiilineutraalin kaupunkirakenteen toteutumiselle.

Tuetaan uusiutuvan energian tuotantoa aluevarauksin, parannetaan rakennuskannan energiatehokkuutta ja ohjataan rakentamista kohti hiilineutraalia ja elinkaarikestävää rakentamistapaa.

Keinoja ovat mm.

- puurakentamisalueiden ja massiivisten puurakennusten kaavoittaminen
- alueellinen massatasapaino
- vähäpäästöiset perustus- ja esirakentamistavat
- merkittävien hiilinielujen säästäminen
- yleistä määräystasoa parempaa energiatehokkuutta edellyttävät kaavamääräykset
- uusiutuvan energian tuotannon edellyttäminen rakennushankkeissa
- uusiutuvan energian teollisen tuotannon mahdollistaminen aluevarauksin
- alueellisen energiasaneerauksen yhdistäminen aluekehitys- ja korjaushankkeisiin.

Töölönlahden väliaikaisen puiston ympärille on noussut valmista kaupunkia asuin- ja toimistotaloineen.

Kaupunkisuunnitteluvirasto kehittää innovatiivisia ratkaisuja kasvavan kaupungin ympäristöterveyden varmistamiseksi.

Kaupunkisuunnitteluvirasto on aktiivisesti mukana erilaisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Uusien yhteistyötahojen avulla voidaan löytää tehokkaampia ratkaisuja nykyisiin ongelmiin.

Keinoja ovat mm.

- uudenlaisten melua ja ilmansaasteita vähentävien rakenteiden koerakentaminen
- seudullinen yhteistyö ruuhkamaksujen hyödyntämiseksi liikenteen ruuhkautumisen ehkäisemisessä
- yhteiskäyttöautopaikkojen suunnittelu
- älyliikennetietojen hyödyntäminen
- älyliikennetietojen hyödyntäminen
- liityntäpysäköintiratkaisujen kehittäminen
- reaaliaikaisten liikennetietojen hyödyntäminen
- puuvarastojen edellyttäminen puunpolton aiheuttamien päästöjen vähentämiseksi
- tutkimus- ja kehityshankkeisiin osallistuminen ja uusien ideointi.

Kaupunkisuunnitteluvirasto suunnittelee ja vahvistaa virkistys- ja kaupunkiluontoverkoston, jonka rungon muodostaa vihersormijärjestelmä. Virasto suunnittelee vihreää infrastruktuuria kokonaisuutena, johon luonnontilaisten alueiden lisäksi kuuluvat rakennetut viheralueet, piha-alueet, viherkatot ja hulevesirakenteet.

Luonnonympäristö on luonteeltaan muuttuviin olosuhteisiin mukautuvaa ja uudistuvaa. Suunnitelmalla kaupunkia, jonka rakenteen vahvana osana säilytetään tai rakennetaan kasvipeitteisiä alueita ja pienvesistöjä, voidaan parantaa kaupungin resilienssiä. Samalla myös parannetaan ekosysteemipalvelutarjontaa ja saadaan aikaan monipuolista virkistysympäristöä. Maankäytön suunnittelussa tonttialueiden kasvullisia alueita ja viheralueita tarkastellaan toiminnallisena kokonaisuutena.

Keinoja ovat mm.

- viheralueverkon osien välisistä yhteyksistä huolehtiminen, tarvittaessa rakentamalla siltoja ja alikulkuja
- monitoiminnallisten ja monimuotoisten viheralueiden toteuttamisen mahdollistaminen maankäytön suunnittelussa ja tilavarausten tekemisessä
- kaupunkiluontoverkon kehittäminen muun kaupunkirakenteen osana – vihersormet, vesistöjen verkosto, metsäverkosto ja niittyverkosto
- vanhojen metsien, soiden, kosteikkojen ja pienvesistöjen säilyttäminen
- elinympäristöjen ennallistaminen ja keinokekoisten biotooppien rakentaminen
- vettä läpäisevän maanpinnan säilyttäminen
- viherkattojen edellyttäminen ja viherseinien tai vastaavien rakenteiden toteuttamisen mahdollistaminen
- tehokkaiden työkalujen hyödyntäminen rakennettujen alueiden vihertehokkuuden mittaamisessa.

Gunillankallion asuinalue Kruunuvuorenrannassa rakentuu keskelle luontoa kallioita ja männikköjä säästäen.

Lisätietoja

Helsingin kaupunki 2012. Helsingin kaupungin Ympäristöpolitiikka. Kaupungin valtuuston hyväksymä 26.9.2012

<http://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/ymparistopolitiikka.pdf>

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2008a. Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2008. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 15/2008

http://www.hel.fi/hel2/ymk/meluselvitys/2013%20lisaykset/julkaisu_15_08_net.pdf

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2013. Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistus 2013. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 21/2013

http://www.hel.fi/hel2/ymk/meluselvitys/2013%20lisaykset/MELUNTORJUNNAN%20TOIMINTA-SUUNNITELMAN%20TARKISTUS%202013_versio%2012_12_2013.pdf

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2008b. Helsingin kaupungin ilmansuojelun toimintaohjelma 2008 - 2016. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 10/2008

<http://www.hel.fi/static/ymk/ilmansuojelu/ohjelma.pdf>

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2012. Helsingin kaupungin melunselvitys 2012. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 8/2012

http://www.hel.fi/hel2/ymk/meluselvitys/tiedostot/julkaisu_FIN_2012.pdf

HSY 2014b. Malli ilmanlaadun huomioonottamiseksi suunnittelussa. HSY:n hallitus 20.12.2013 Päivitetty 3.6.2014. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä 2015

http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/113539/OPAS_2_2015.pdf?sequence=5

Ympäristöministeriö, 2001. Liikennemelun huomioon ottaminen kaavoituksessa, LIME-työryhmän mietintö. Suomen ympäristö 493. Helsinki 2001

http://prosessityokalu.yy-optima.fi/documents/10179/0/Liikennemelun_huomioon_ottaminen_kaavoituksessa.pdf/05d3c707-46de-4d6b-b5fc-fa5d13c7936c

Ympäristöministeriö, 2006. Vaikutusten arviointi kaavoituksessa. Ympäristöhallinnon ohjeita 10/2006.

<http://www.ym.fi/download/noname/%7B44C019C9-AFE0-4C4F-9D42-A3810E37B-9CA%7D/37523>

Helsingin ilmastotiekartta 2050

http://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/2105-03-26-ilmastotiekartta_iso/1?e=1

Helsingin kaupunki 2013. Helsingin strategiaohjelma 2013-2016.

<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/strategiaohjelma/>

Eu:n komission vihreän infrastruktuurin strategia

http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d41348f2-01d5-4abe-b8174c73e6f1b-2df.0021.03/DOC_1&format=PDF

EU:n vihreää infraa käsittelevä sivusto

<http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>

Mitä tarkoittaa vihreä infra?

http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/green_infra/fi.pdf

Eu:n luonnon monimuotoisuutta koskeva strategia

<http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>

Ilmastonkestävän kaupungin suunnitteluopas-sivusto

<http://ilmastotyokalut.fi/>

<http://ilmastotyokalut.fi/raportit-ja-tyokalut/>

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ympäristöohjelma 2015–2017

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja

2015: 4

Julkaisija

Helsingin kaupunki

Kaupunkisuunnitteluvirasto

Teksti

Jouni Heinänen, Leila Koivulehto, Jari Rantsi, Alpo Tani, Suvi Tyynilä

Julkaisun kuvat

Anu Hämäläinen s. 8

Helsingin Asumisoikeus Oy, Sara Huhtinen s. 3

Roni Rekoma, kansikuva, s. 4–5, 7

Julkaisunumero

ISSN 0787-9024

Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto

Käyntiosoite
Kansakoulukatu 3
00100 Helsinki
Postiosoite
PL 2100
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihte
09 310 1673
www.hel.fi/ksv